

О. В. Іщенко

старший викладач кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЕМОТИВНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ІНТЕРВ'Ю ЯК ЖАНРУ ДІАЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена питанню емотивності політичного інтерв'ю як жанру діалогічного дискурсу. Особлива увага приділяється аналізу характерних рис та функційного призначення емотивності у площині жанру «політичне інтерв'ю». Досліджено емотивно-навантажені фрагменти англomовних політичних інтерв'ю.

Ключові слова: діалогічний дискурс, емотивність дискурсу, політичне інтерв'ю, емоційність, емоційно-марковані ситуації.

Постановка проблеми. Дослідження діалогічної функції мовних процесів ніколи не втрачало своєї значущості для науковців, оскільки досягнення взаєморозуміння суб'єктів мовлення в процесі спілкування, визначення та вірне тлумачення намірів адресанта є головним призначенням діалогічного дискурсу. Треба зауважити, що адекватне вивчення мовних явищ можливо лише за умов детального опису комунікативної функції мови, яка загалом визначає основну мету мовної діяльності людини. Саме діалогічний дискурс посідає центральне місце майже в усіх типах спілкування сучасної людини. Розмаїття жанрів діалогічного дискурсу потребує увиразнення рис кожного з них.

Актуальність цієї статті полягає у тому, що поширення жанру політичного інтерв'ю в інформаційному просторі, зростаючий інтерес до міжособистісного спілкування, кінцевим адресатом котрого є масова аудиторія, породжує необхідність вивчення його властивостей, ознак, категорій тощо, в тому числі категорії емотивності у площині наукової парадигми антропоцентризму.

Аналіз досліджень та публікацій. Серед наукових здобутків, присвячених вивченню емотивності англomовного дискурсу, можна виділити роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, що розглядають структурний, семантичний та прагматичний аспекти дискурсу (Т. ван Дейк, М.Л. Макаров, Я.В. Гнезділова, В.І. Шаховський, А.О. Іонова, І.С. Шевченко, Г. Веллс та інші). Реалізація емотивної функції у політичному дискурсі відображається у досліджен-

нях В.З. Дем'янкова, О.І. Шейгал, М.Я. Блоха, Л.І. Шадаєва, Дж.М. Вайт, К. Люц та інших. Проте інформаційні жанри, зокрема політичне інтерв'ю, висвітлені лише фрагментарно, що підтверджує актуальність цього дослідження.

Об'єктом дослідження є діалогічний дискурс і один із його жанрів – «політичне інтерв'ю».

Предметом дослідження є емотивність як одна із категорій жанру «політичне інтерв'ю», що реалізується через засоби рівнів системи мови.

Мета статті – описати емотивність політичного інтерв'ю як жанру діалогічного дискурсу, її характерні риси, ознаки та функційне призначення.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науковій спільноті не існує єдиної думки щодо тлумачення терміну «дискурс». Розглядаючи дискурс з різних точок зору, ми маємо можливість виявити його нові властивості та ознаки. Для нашого дослідження найбільш характерним є визначення дискурсу як діалогу, який має інтерактивну форму, містить в собі взаємодію та всі властивості діалогу [1, с. 19]. Розуміння дискурсу як мовленнєво-комунікативної діяльності, що характеризується діалогічністю, допомагає усвідомити головні риси дискурсу та свідоми спрямувати подальший науковий пошук.

Однією із характерних ознак дискурсу є емотивність, яка є семантичною категорією, передбачуваною, усвідомлюваною властивістю мовлення, пов'язаною з пошуком мовних засобів, що цілеспрямовано надають йому емоційності для впливу на адресата. Термін «емотивність»

тісно пов'язаний з терміном «емоційність». Останній є стилістичною категорією, спонтанною, непередбачуваною властивістю мовлення, частіше вживається стосовно неконтрольованих емоцій – афектів (за визначенням у словнику стилістичних термінів). Тому дискурс може бути як емоційним, так і емотивним. Я.В. Гнезділова дає визначення емотивному дискурсу за такими критеріями: підготовленість дискурсу, контрольованість емоційного прояву, усвідомленість емоційного прояву, вмотивованість, тональність спілкування, форма спілкування, ситуативна зумовленість, характер цілей, інформаційна значущість мовлення та тип міжособистісних відношень. За цими критеріями емотивний дискурс можна характеризувати як формальний текст, що відображає стандарт, який цінується суспільством, підготовлений заздалегідь, логічно-послідовний у викладі, контрольований, свідомий, соціально зумовлений, позитивно забарвлений, ситуативно визначений та притаманний монологічним висловлюванням публічного характеру [2, с. 206–240].

Проте, якщо текст, тобто монологічне висловлювання, набуває комунікативного поширення та представляє сукупність мовних та позамовних рис, він стає діалогом. В сучасних мовознавчих студіях діалог набуває поширення навіть у тих сферах, що вважалися суто «монологічними», та реалізується у мовленнєвих жанрах, таких як «круглий стіл», інтерв'ю, бесіда, здобуваючи міцні позиції у засобах масової інформації.

Інтерв'ю як жанр діалогічного дискурсу, охоплює значну та динамічну сферу публічного мовлення, в межах якої відбувається безпосередній контакт інтерв'юера з респондентом, де обидва беруть участь у інформаційному обміні задля інформування третього комуніканта – аудиторії. За своєю структурою інтерв'ю можна ототожнювати з одностороннім діалогом-розпитуванням, що складається з логічно послідовних питань і відповідей, а ініціатива запитувати інформацію належить лише одному комунікантові – інтерв'юєру. Специфіка політичного інтерв'ю полягає в тому, що в ньому подається оптимізована інформація. Політик не лише надає роз'яснення у відповідь на запитання журналіста, а й подає актуальну інформацію про події та проблеми політичного життя від власного імені. Завданням журналіста може бути створення позитивного або негативного іміджу політика, тоді як наміром політика є створення власного позитивного іміджу. Беручи до

уваги зазначені критерії емотивного дискурсу, ми вважаємо політичне інтерв'ю жанровим різновидом діалогічного дискурсу із характерними ознаками емотивного дискурсу, які ми визначаємо як предмет нашого дослідження.

Розглядаючи мовні та позамовні компоненти емотивного дискурсу, до його мовних складників ми відносимо емотивні слова та словосполучення, фразеологізми, емотивні конструкції та залучення певних просодичних елементів (мелодики, загального темпу мовлення, паузи, тембрового забарвлення тощо). До позамовних компонентів належать емоційна предметна ситуація (враховуючи національно-культурний компонент) та емоційна комунікативна ситуація (емоційні наміри комунікантів та їх загальний емоційний настрій, емоційна пресупозиція тощо). Емоційні комунікативні ситуації здатні сприяти семантичному варіюванню слова чи словосполучення, надаючи їм новий емотивний зміст та активізуючи емотивну відповідність мовних одиниць.

У створенні емотивного дискурсу залучені різні типи когнітивної інформації:

– знання суто лінгвістичного характеру, а саме володіння семантикою та прагматикою емотивної лексики;

– інформація про особливості мовленнєвої поведінки та мовленнєвих стратегій, що відображають емоційну ситуацію;

– знання про емоційний світ людини, що формуються у вигляді стереотипів та реалізуються у емоційно-маркованих ситуаціях – «гнів», «подив», «захоплення», «обурення» тощо [3, с. 34].

Ці знання допомагають комунікантам визначити конкретні мовні стратегії та вибрати певні мовні засоби для процесу породження емотивного діалогічного дискурсу. Якщо об'єктом відображення емотивності виступають емоції, то саме аналіз слів та словосполук, що виражають емоції, надає нам можливість глибше проникнути в сутність емотивності. Для прикладу надаємо фрагмент інтерв'ю Бруно Дель Мера, міністра фінансів у Франції, тележурналістові BBC Стівену Сакуру з питання політики президента Франції Емануеля Макрона:

– **Why** do so many people in this country outside this building...see Emmanuel Macron as **the president of the rich**?

“– I see it's an **unfair trial** against Emmanuel Macron. We are trying something radically different. I am...(interrupted by the interviewer)...

– But I am asking you to emphasize with them **why** do you think so many **see** him, **see** his tone, **see** his style and conclude that he is the president of the rich. **Why?**” [4].

Наведений фрагмент є емотивно навантаженим, оскільки містить слова та словосполучки, що виражають емоції, за допомогою яких комуніканти (інтерв'юер та респондент) свідомо реалізують вплив одне на одного та на аудиторію. Тобто на лексичному рівні емоції трансформуються в емотивність, наприклад, вживання словосполучки **unfair trial** реалізує інтенцію Бруно Дель Мера створити в аудиторії емоційно-марковану ситуацію «обурення». З іншого боку, словосполучка **the president of the rich** – це чуттєва оцінка об'єкту, вираз мовними засобами власного настрою та переживань.

На синтаксичному рівні емотивність цього діалогу-інтерв'ю реалізується шляхом передачі емоцій через дворазове повторення запитання **why?**, а також багаторазове вживання дієслова **see** в тому ж самому висловлюванні, що стає джерелом емоційного впливу на респондента та демонструє контрольованість та усвідомленість емоційного прояву, вмотивованість інтерв'юера, що прагне розкрити суть питання, спрямовуючи респондента у заздалегідь підготовлене «русло» розмови. З цієї ж метою в площині стилістики використовується стилістична фігура – переривання інтерв'юером свого співрозмовника.

Наведемо ще один приклад емотивного діалогічного дискурсу, цитуючи фрагмент політичного інтерв'ю спікера від лейбористів Річарда Бургона щодо політики Терези Мей:

“...It's a fact she leads a **hopelessly divided party on the question of the European Union. And whoever they eventually get as leader, whether it's sooner or later...that will not solve the problem, and that's why the government's in crisis, and that's why the country is now in crisis.**

– So what's Labour's position on Europe?

– The good news is **we only had to put one person on to explain it.**

– Not really...Come on!(Laughter)

– ...the problem is a **lame-duck government that haven't got any negotiable...**(interrupted by the interviewer)” [5]. У зазначеному фрагменті емотивне навантаження створюється за рахунок інтенції респондента виразити несхвалення політики консерваторів, розчарування існуючим урядом. Емоційно маркована ситуація

«розчарування» реалізується на лексичному рівні через вживання словосполук з емоційним забарвленням: **hopelessly divided party, lame-duck government**. Способом розгортання ситуації стає співставлення двох підтем. Перша – роз'єднаність у поглядах правлячої партії: **“I've never seen any political party have 3 or 4 MPs on a television programme at the same time, putting forward 3 or 4 different views about what should happen now”**; друга – атмосфера єдності партії лейбористів: **“we only had to put one person on to explain it”**. Останньою реплікою, відповідаючи на запитання інтерв'юера про відношення лейбористів до питання виходу Великобританії з Європейського союзу, Бургон намагається вплинути на інтерв'юера та залучити його на свій бік, вдаючись до гумору, надаючи інтерв'ю позитивної забарвленості. На синтаксичному рівні емотивність змісту реалізується через вживання великих складносурядних речень із повторюваним елементом **that's why**, а також сполучних слів **whether, whoever**, які в наданому контексті надають висловлюванню «емоційно-експресивний заряд».

Емотивне забарвлення інтерв'ю реалізується через використання такого мовного засобу просодичної побудови діалогу, як майже повна відсутність паузациї під час інтерв'ю та незмінний темп мовлення, що, на нашу думку, демонструє свідомість, підготовленість та контрольованість висловлювань комунікантив. Отже, ми відслідковуємо типові риси емотивного дискурсу, що відображені на різних мовних рівнях.

Висновки. Перетворення людського досвіду на емотивний зміст призводить до виникнення певних тем діалогічного дискурсу, зміст та форма вираження змісту яких стають джерелом емоційного впливу. Тематика та функції політичного діалогу-інтерв'ю спонукають комунікантив здійснювати емоційний вплив одне на одного та розвивати здатність до саморегуляції, продовжуючи діалог та досягаючи загальних комунікативних цілей. З цього випливає, що емотивність політичного інтерв'ю як жанру діалогічного дискурсу є однією з базових його властивостей, що співвідноситься з **опредметненими** в ньому емоціогенними знаннями та реалізується через емотивно навантажені текстові компоненти, що втілюють емоційні інтенції інтерв'юера й моделюють ймовірні емоції респондента, пов'язані зі сприйняттям та інтерпретацією повідомлення (чи інформації).

Усвідомлюючи постійно зростаючу увагу науковців до дослідження емотивності діалогічних процесів на різних рівнях системи мови, ми бачимо великі перспективи у подальшому дослідженні обраної теми.

Список використаної літератури:

1. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. Москва : Гнозис, 2003. 280 с.
2. Емоційність та емотивність сучасного англomовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти [Текст] : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04; Київський національний

лінгвістичний ун-т. Київ, 2007. 291 арк. Бібліогр.: арк. 206–240.

3. Шевченко И.С., Морозова Е.И. Дискурс как мысле-коммуникативное образование. *Вісник ХНУ*. 2003. №586. С. 33–38.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. BBC World news – HARDtalk, Bruno Le Maire, Macron facing “unfair” criticism”. URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p06yq777> (дата звернення 30.01.2019)
2. BBC Two – Politics Live 12/12/2018. URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/b0bvlnmt> (дата звернення 15.01.2019)

Ищенко О. В. Эмотивность политического интервью как жанра диалогического дискурса

Статья посвящается вопросу эмотивности политического интервью как жанра диалогического дискурса. Особое внимание уделяется анализу характерных черт и функционального назначения эмотивности в рамках жанра «политическое интервью». Проанализированы эмотивно нагруженные фрагменты англоязычных политических интервью.

Ключевые слова: диалогический дискурс, эмотивность дискурса, политическое интервью, эмоциональность, эмоциональные маркеры.

Ishchenko O. Emotive political interview as a genre of dialogical discourse

The article is devoted to the issue of the emotivity of political interview as a genre of the dialogical discourse. Particular emphasis has been placed upon the characteristic features and functionality of the emotiveness. Extracts from emotive political interviews have been researched.

Key words: dialogicdiscourse, emotivity of discourse, political interview, emotive, emotionality, emotional markers.